

je sada. A možda i nije samo to razlog! Mada se čita u jednom danu knjiga ima sve pretpostavke da dugo živi. Razloga ima više, no jedan mi se čini presudnim. Mišljenje pretočeno na stranice ove knjige izgleda i djeluje «mlado».

U Ljubljani, 15.10.2005.

Nedžad GRABUS

ROMANI EGIPATSKOG NOBELOVCA NEDŽIBA MAHFUZA NA BOSANSKOM JEZIKU

Nedžib Mahfuz, Kwart Han el-Halil, Novi Kairo, Lopovi i psi, Pansion Miramar; preveo sa arapskog jezika Mehmed Kico, Sarajevo, Šahinpašić. 2005.

“Tvorac modernog arapskog romana” ili “njegov najbolji predstavnik i najplodniji stvaralac”, kako je zabilježeno u obrazloženju Komiteta za dodjelu Nobelove nagrade, egipatski nobelovac Nedžib Mahfuz predstavljen je bosanskohercegovačkoj čitalačkoj publici neposredno nakon ovog velikog događaja za arapski literarni svijet.

Sa duge ljestvice naslova, na kojoj se nalazi četrdesetak romana, nekoliko zbirki pripovijedaka, drama, filmskih scenarija, eseja, prepiski... ovog veoma plodnog književnika, koji je u kontinuitetu pisao više od pedeset godina, čija su djela prevedena na više od četrdeset svjetskih jezika i od kojih su neka doživjela brojna izdanja, 1989. godine je Halil Bjelak sa arapskog jezika preveo roman Karnak (Univerzal, Tuzla). Godinu kasnije objavljen je roman Put između dva dvorca (Svjetlost, Sarajevo), koji je preveo profesor arapskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Sarajevu dr. Sulejman Grozdanić. Isti izdavač,

deset godina poslije, štampao je Razgovore na Nilu prevodioca dr. Mehmeda Kice.

Ove godine, na Sarajevskom bijenalu knjige u Skenderiji, Izdavačka kuća Šahinpašić je promovirala još četiri velika naslova ovog velikog književnika koje je sa arapskog jezika preveo dr. Mehmed Kico, profesor arapskog jezika na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu. Riječ je o romanima Kwart Han el-Halil, Novi Kairo, Lopovi i psi te Pansion Miramar. Ovim prevodilačkim i izdavačkim poduhvatom je bh. čitalačkoj publici otkriven značajan dio književnog stvaralaštva Nedžiba Mahfuz, čiji su naslovi prema broju izdanja svrstani odmah iza broja štampanja Kur`ana i Hiljadu i jedne noći.

U svojim historijskim romanima, barem kad je riječ o prvih nekoliko romana, Poigravanje sa sudbinom, Radubis, Bitka za Tebu, ali i onim realističkim, koji su brojniji, poput Novi Kairo, Kwart Han el-Halil, Tijesni sokak, Fatamorgana, Početak i kraj i Trilogija, koja se sastoji od tri romana: Put između dva dvorca, Dvorac želja i Šećerana, prema ocjeni brojnih kritičara i analitičara njegovoga književnoga opusa, prisutni su «vrhunska umjetnička forma i stil, slikovito portretiranje, zadivljujući sklad kompozicije i čvrsta povezanost ideja».

Mahfuz je hroničar i pisac savremenog života u Egiptu. U njegovim romanima nailazimo na portrete običnih ljudi, uhvaćene i zabilježene najtanahnije crtice iz života egipatske porodice, sa svim njihovim radostima i tragedijama, vrlinama i mahanama koje su u biti i portret sredine iz koje je i on došao, «iskustava doživljenih sa sugrađanima iz kairskih kvartova, mahala, sokaka, ali osvjetljavajući ih s osobinama bliskim čitaocu na svim dijelovima Planete». Neki kritičari su primijetili da će Mahfuzov književni rad na portretiranju egipatskog društva ostati važan izvor u proučavanju društva sa svih njegovih aspekata, kao što je to bio slučaj sa Balzacovim djelima, koja su bila temeljni izvor za razumijevanje francuskog društva 19. stoljeća.

Roman Han el-Halil je priča o egipatskoj porodici srednjeg staleža koja iz svog doma, u kome je mirno živjela, bježi pred naletima aviona u drugi, mirniji kvart, Han el-Halil. Radnja

romana se odvija tokom Drugog svjetskog rata, između dva ramazana, uz zračne napade i prateće strahove. U sklop globalnog povijesnog događanja, Mahfuz smješta običnu egipatsku porodicu, čiji se glavni junak Ahmed Akif, «momak u godinama», službenik u protokolu Ministrastva rada koji je «zatvorio srce pred nadanjima i snovima, prestao razmišljati o braku, maštati o ljubavi i priželjkivati fakultetsku diplomu...», postavši svjestan da mu je vrijeme nepovratno prošlo, povukao u sebe i knjige. I neočekivano, u takvom stanju, na prozoru susjedne kuće u novom kvartu, kao najljepše priviđenje, pojavljuje se lice lijepe djevojčice Nevale, koja u Akifu budi sve uspravane i pokopane nade i snove. U trenutku kad je trebao učiniti odlučujući korak, na putu između Ahmeda Akifa i Nevale se pojavljuje mlađi brat Rušdi. Zaljubljen i očaran ljepotom djevojčice koja mu se na isti način pokazuje na balkonu, dugački put koji je stariji brat prelazio mjesecima, Rušdi prevlada za dan ili dva i upozna se sa djevojkom ne primjećujući ljubavnu bol svoga starijeg brata. Rušdi i Nevala provode sretne dane ljubavi sve dok se Rušdi nije iznenada razbolio. Tuberkuloza mu je razorila pluća i umro je. Porodica se seli u novi kvart sa dubokom ranom u srcu, a njen glavni junak Ahmed Akif ponovo želi okrenuti leđa prošlosti, njenim lažnim nadama i iznevjerenim očekivanjima.

U romanu Novi Kairo, pisac stavlja na scenu četvericu egipatskih studenata. Radnja počinje u trenutku njihovog susretanja u dvorištu fakulteta, gdje se sukobljavaju različiti stavovi studenata. Jedan je predstavnik onih koji vjeruju u principe vjere i njezina etička načela – Memun Ridvan. Drugi vjeruje u društvo i socijalnu pravednost – Ali Taha. Treći vjeruje u sebe i koristoljublje – Abduamin Mahdžub, dok četvrti razmišlja s pozicije posmatrača koji motri sukobljena stajališta da bi ih bilježio. Jedan od glavnih junaka, predstavnik trećeg mišljenja, Mahdžub Abdudadim vodi poročan život kako bi se uzdigao do ranga generalnog sekretara u kabinetu državnog ministra. Na tom putu je založio svoju čast oženivši se ljubavnicom tog ministra da bi služio kao paravan u očuvanju ljubavne veze između ministra i ljubavnice,

njegove žene.

Novi Kairo je priča «o borbi između duha i materije, između čistog vjerovanja i sekularističkih etičkih nazora, između plemenitosti i osornosti, između siromaštva i bogatstva između ljubavi i materijalnih dobara na jednome istom životnom poprištu».

Romani Pansion Miramar i Lopovi i psi pripadaju skupini romana koji «ne ustrajavaju na detaljnom portretiranju ličnosti, već se bave egzistencijalnim pitanjima, borbom između dobra i zla u kojoj se dobro nikad ne predaje».

Mnogi prije nas su to primijetili, a mi ćemo na samo ponoviti da je Nedžib Mahfuz bio i ostao «baštinik arapskog jezika i egipatskih civilizacijskih tekovina te da se njegova svjetovnost ne ogleda u tome što se otvorio evropskoj civilizaciji... On je uz široku naobrazbu shvatio da se autentičnost, a kroz nju i svjetovnost vlastitog stvaralačkog izraza ogleda kroz izravan osjećaj civilizacijskoj pripadnosti svojoj zemlji i zajednici». Suženost okruženja u kome je proveo svoj život, a to je ambijent Kaira i njegovih kvartova, podsticala ga je da, «istražujući vlastite korijene, krči i put ka beskrajnim dubinama svjetovnosti, slično najvećim svjetskim piscima».

Nedžib Mahfuz je svojim djelom otkrio svijetu da je i suvremeni Egipat izvor najviših ljudskih vrijednosti te da egipatsko i arapsko društvo, uprkos brojnim slabostima, pripadaju nedjeljivoj ljudskoj zajednici. Ove kao i druge knjige Nedžiba Mahfuzi koje se pripremaju za štampu predstavljaju veliki podstrek mladim orijentalistima i prevodiocima da krenu u bogato more arapskog literarnog stvaralaštva i približe ga bh. čitalačkoj javnosti, a mlađim kolegama, studentima orijentalistike, bit će dobar oslonac u pripremi i savlađivanju nastavnih sadržaja iz oblasti suvremene arapske književnosti.

Zehra ALISPAHIĆ